

Scenariusz wycieczki szkolnej – „Zwiedzamy Wrocław – Rynek”

Program wycieczki:

Czas trwania 2-3 godzin.

1. Spotkanie grupy przy Pręgierzu.

Propozycje zadań dla uczniów:

Wychowawca dzieli klasę na trzy grupy. Każda z nich obchodzi Rynek starając się zrealizować wylosowane zadanie. Czas pracy 20 minut.

I grupa – uzasadnia dlaczego Rynek był najważniejszym placem miasta /trzy argumenty/.

II grupa – wykonuje zdjęcia kamieniczek, które na elewacji posiadają złote wyobrażenia zwierząt, obiektów.

III grupa – wskazuje, która strona Rynku/ pierzeja była najbardziej okazała /trzy argumenty.

Przydatne informacje dla wychowawcy, które wykorzysta przy podsumowaniu pracy grupy.

a/ **Pręgierz** – znajduje się we wschodniej części Rynku, między tak zwanym Starym Ratuszem i wejściem do ratusza od strony wschodniej, na dawnym placu sądowym. Początkowo był drewniany, a od 1492 roku kamienny pręgierz zniszczony w czasie II wojny światowej i zrekonstruowany w latach siedemdziesiątych XX wieku. Obecnie to popularny punkt spotkań wrocławian i turystów.

2. **Rynek** – centrum miasta, miejsce od którego rozpoczynają się wszystkie wędrowki po Wrocławiu. Nazywany od XIII wieku: wrocławskim „circulusem”, „ringiem” – wewnętrznym kręgiem – miejscem spotkań społeczności miasta, miejscem wymiany towarów i informacji.

Rynek zabudowany jest sześćdziesięcioma kamienicami, rozłożonymi na kształt czworoboku. W całej feudalnej Europie place rynkowe miały ten sam kształt i pełniły podobne funkcje związane z handlem i administracją. Na ówczesnych rynkach znajdowały się takie obiekty jak: ratusz, pręgierz, sukiennice, różnego rodzaju ławy i budy handlowe, waga miejska, komory celne, posterunek wojskowy.

Wrocławski Rynek należy do największych tego typu placów na kontynencie europejskim – wymiary 175 x 205 m. Z każdego narożnika placu wychodzą po dwie krzyżujące się pod kątem prostym ulice. Dodatkową uliczką jest przecięta pierzeja wschodnia (ulica Kurzy Targ) i pierzeja północna (ulica Więzienna).

Sam środek wielkiego placu wypełnia tak zwany blok śród rynkowy, od XIII wieku tworzony przez Sukiennice.

3. **Ratusz** – jego budowę rozpoczęto w 1299 r. Ma formę bloku przeciętego na linii wschód zachód, dodatkowo trzema uliczkami oddzielającymi dawne kramy – Sukiennicami, Przejściem Garncarskim i Przejściem Żelazniczym, składa się obecnie z wielu budynków powstałych głównie w XIX w., a w części jest wynikiem powojennej rekonstrukcji.

Całą zachodnią stronę bloku śród rynkowego zajmuje dawny Dom Miejski, obecnie **Nowy Ratusz**, mieszczący kiedyś restaurację, bibliotekę, archiwum i biura,

wzniesiony w latach 1860-1863 w stylu neogotyckim przez Friedricha Stulera, na miejscu Domów Wielkiej i Małej Wagi. Obecnie w Ratuszu mieści się m.in. siedziba Prezydenta miasta i Rady Miejskiej.

Największa zachodnia część Rynku to tak zwany **plac Paradny**, określany również nazwą **plac Gołębi**. W tym miejscu mieszczanie oddawali hołd przyjeżdżającym do miasta monarchom (np. w 1454r. królowi polskiemu Władysławowi Jagiellończykowi i czeskiemu Jerzemu z Podebradu), odbywały się turnieje i egzekucje / w 1420 r. spłonął tu na stosie burmistrz Pragi, husyta Jan Krasa, skazany przez cesarza Zygmunta Luksemburczyka).

W 1571 r. stanęła tu waga miejska, osobny budynek składający się z czterech arkad wspierających ażurową kopułę. W 1847 r. postawiono tu pomnik króla pruskiego Fryderyka Wielkiego. Współcześnie znajduje się tu nowoczesna fontanna.

W południowej części Rynku, w pobliżu głównego wejścia do ratusza, mieścił się niegdyś posterunek policji, a od 1861 r. znajdował się pomnik króla pruskiego Fryderyka Wilhelma III. Obecnie w jego miejscu znajduje się przywieziony w 1956 r. ze Lwowa, **pomnik Aleksandra hrabiego Fredry**, polskiego komediopisarza doby romantyzmu.

Pierzeje Rynku noszą do dziś swoje tradycyjne nazwy: pierzeja południowa „**Strona Złotego Pucharu**”, pierzeja wschodnia „**Strona Zielonej Rury**”, pierzeja północna „**Strona Targu Warzywnego**” lub „**Strona Targu Łakoci**”, pierzeja zachodnia „**Strona Siedmiu Elektorów**”.

4. Zabytkowe kamieniczki w Rynku:

- „**Pod Siedmioma Elektorami**” – jej fasadę zdobią przedstawienia elektorów i cesarza Leopolda I, pochodzące z końca XVIII w. i odtworzone w 1991r. W przyziemiu znajduje się barokowy portal. Warto zajrzeć na podwórze tego budynku gdzie znajdują się oficyny z początku XVI w. z kamiennymi portalami i obramieniami. Jeden z nich nosi datę „1507”.

- „**Pod Gryfami**”- z renesansowym portalem i fasadą wrocławskiego renesansowego mistrza budowlanego Fryderyka Grossa. Na pierwszej kondygnacji umieszczono podobizny lwów, wyżej gryfów, a na trzeciej koronowane orły, a na czwartej pawie pozbawione, pozbawione niestety aniołów

- „**Pod Złotą Koroną**”- fundacja kupca Johanna von Holtza z lat 1521-1528 wyróżnia się renesansowym zwieńczeniem w formie grzebienia attyki, znajduje się na narożniku Rynku i ulicy Oławskiej/Rynek 29/

- „**Pod Złotym Słońcem**”- z 1727 roku, kryje wiele pozostałości sięgających czasów średniowiecza i renesansu: w przejściu na podwórze odsłonięte fragmenty domu mieszczkańskiego, a w piwnicy fragmenty gotyckiego stropu belkowego, w pomieszczeniach przyziemia pozostałości renesansowego sklepienia, a także malowane stropy i fragmenty polichromii ; na wyższej kondygnacji znajduje się barokowa sala z malarską dekoracją plafonu przedstawiającego Junonę/Rynek 6/.

- „**Pod Niebieskim Słońcem**” - pełniła funkcję rezydencjonalną /Rynek 7/. Obydwie te kamienice gościły wielokrotnie władców i ich dwory.

- w narożniku Rynku (numer 9-11) znajduje się **wieżowiec**, przewyższający inne kamienice, w stylu modernizmu/obecnie Bank Zachodni/. Zbudowany w latach 1929-

1931, , którego elewację pokrywa okładzina z wapienia muszlowego, ozdobionego w pobliżu wejścia, reliefami nawiązującymi do sztuki egipskiej.

Poniższe kamienice zostały zrekonstruowane, po zniszczeniach II wojny światowej.

- „**Pod Złotym Psem**” – najpóźniej zrekonstruowana /1993 r./ barokowa kamienica z charakterystycznym wykuszem. /Rynek 41/.

- „**Pod Złotym Orłem**”/Rynek 4/.

- „**Pod Starą Szubienicą**”/Rynek 19/.

- „**Pod Złotym Dzbanem**” /Rynek 22/, w jego oficynach znajdował się niegdyś browar połączony podziemnym przejściem z Ratuszem.

- „**Pod Zieloną Dynią**” /Rynek 23/.

- „**Pod Złotym Pucharem**” /Rynek 27/.

- „**Pod Złotą Gwiazdą**” / Rynek 34/.

- „**Pod Złotą Kotwicą**” /Rynek 35/.

- „**Pod Trójcą Świętą**” /Rynek 42/.

- „**Pod Złotym Pelikanem**” /Rynek 43/.

- „**Pod Złotym Jeleniem**” /Rynek 44/.

- „**Pod Złotą Palmą**” /Rynek 58/ - obecnie siedziba Miejskiej Biblioteki Publicznej.

- „**Pod Czarnym Orłem**”/Rynek 59/.

- „**Jaś i Małgosia**” – połączone łukiem dawnej bramy cmentarnej. Dawna siedziba altarzystów opiekujących się ołtarzami kościoła św. Elżbiety. Zostały przebudowane w okresie renesansu i baroku. Obecnie znajduje się tam pracownia wrocławskiego p Plastyka Eugeniusza Geta-Stankiewicza i siedziba Towarzystwa Miłośników Wrocławia.

5. **Domy towarowe w Rynku** – na przełomie XIX i XX wieku wiele kamienic przekształcono w domy towarowe, w samej pierzei południowej było ich 12.

Wybudowane były w stylu historyzmu i secesji.

- „**Feniks**” **dawny dom towarowy braci Baraschów** – wybudowany w pierzei wschodniej Rynku, w latach 1902-1904. Pierwotnie jego fasada zawierała ogromne secesyjne okno; był zwieńczony w narożniku ziemskim globem z zarysem kontynentów /średnica 6,5 metra/. W 1929 roku został przebudowany, niestety w mniej interesującej formie architektonicznej,

- **neorenesansowy dom handlowy „Louis Levy Jr”** z 1904 r. (Rynek 39/40).

Obecnie znajduje się w jego przyziemiu restauracja „Sfinks”,

- dawny **dom towarowy „Philippi”** w narożniku południowo-zachodnim, przy przejściu na Plac Solny /nr 12/, wzniesiony w manierze secesyjnego neobaroku.

Opracowała: Beata Wojdyło